

Georg Kühlewind Alapítvány

Százegyedik hírlevél

Alapítványunk 101. hírlevelében **Lao Ce Tao te King** című művének második részét olvashatják, mely az *Erényről* szól.

Fenyő Ervin

*

Lao Ce

(i. e. 6. században élt kínai bölcselem és filozófus)

Tao te King

Az Út és Erény könyve

Fordította: Weöres Sándor

AZ ERÉNY

38

A nagy erény nem jótékonykodik,
ezért jó.

A kis erény jótékonykodik,
ezért nem jó.

A nagy erény cselekszik,
nem-cselekvéssel cselekszik.

A kis erény sűrög,
erővel cselekszik.

A szeretet cselekszik,
eredményes, ha nem cselekszik.

Az erkölcs sűrög,
erővel cselekszik.

A tisztelet cselekszik,
s mert nem viszonozzák,
kényszerít a tiszteletre.

Ezért:

az *út* ha elvész, itt az *erény*
az *erény* ha elvész, itt a *szeretet*,
a *szeretet* ha elvész, itt az *erkölcs*,
az *erkölcs* ha elvész, itt a *tisztelet*.

A *tisztelet*

a hűség és bizalom hiánya,

a zűrzavar kezdete.

A külső tudás

az *út* virága,

a belső tudatlanság kezdete.

Ezért az igaz ember

a valódit akarja és nem a látszót,

a gyümölcsöt akarja és nem a virágot,

a közelit akarja és nem a távolit.

39

Íme az ős-egységben létezők:

az ég az egység által makulátlan,

a föld az egység által rendületlen,

a szellem az egység által finom,

a völgy az egység által virágzó.

Minden az egységgel született,

a vezér, a király

vele a világ példája lett:

az egység éltet mindeneket.

Ha ködös az ég: eltűnik;

ha inog a föld: elhasad;

ha durva a szellem: elkallódik;

ha meddő a völgy: sivatag.

Ha nem születnek, akkor elenyésznek;

a vezéreket és királyokat

ledöntik, ha nem példaképek.

A néptömeg a nagyok alapja,

az alacsony a magas alapja.

Ezért

az önjelölt vezérek és királyok

helyükön nem szilárdak.

Nem nézik, hogy a sokaság a nagyok alapja,

vesztüket ez okozza.

Ha szétszedik a fényes fogatot: belőle semmi sincs.

Ne légy értékes, mint a jade-kincs,

légy egyszerű, mint a kavics.

40

Ellentétesség az *út* mozgása,

engedés az *út* tulajdonsága.

Az ég alatt minden a létből fakad

s a lét a nemlétből fakad.

41

Ha bölcs hall az *út*-ről,
megragadja és megőrzi;
ha tudós hall az *út*-ről,
megtartja, majd elveszíti;
ha okos hall az *út*-ről,
nem győz nevetni;
és nem erről az *út*-ről esik szó,
ha tán megéri.

A régi vers ezért mondja:

"A fényes *út* sötétnek látszik,
az *út*-on járó eltűnni látszik,
az egyenes *út* tévútnak látszik,
a magas *erény* szakadéknak látszik,
a nagy tisztaság szégyennek látszik,
a hatalmas *erény* kevésnek látszik,
a növekvő *erény* lopásnak látszik,
a szín-igazság hiánynak látszik.

A végtelen négyszögnek egy szöglete sincsen,
a végtelen edény készen soha sincsen,
a végtelen zengésnek hangja sincsen,
a végtelen képnek formája sincsen."

Az *út* rejtett és neve sincsen.

Egyedül az *út*
vezet és célba fut.

42

Az *út* szülte az egyet,
az egy a kettőt,
a kettő a hármát,
a három valamennyi létezőt,
mind tartalmazza a *hímet* és a *nőt*,
s a láthatatlan lehelet egybeolvasztja ezeket.

S e világban megvetik
az önmagát-felemelőt,
az önjelölt királyt, vezetőt.

Nézd valamennyi létezőt:
egyszer gyengül, máskor erősül,
egyszer erősül, máskor gyengül.

Így látják,
én is így látom:

"A zsarnokok nem holtukkal pusztulnak el."
Ez a legfőbb tanításom.

43

Az ég alatt a leggyengébbek
átfűrik, ami legkeményebb:
mindenben fészke van a nemlétnak,
ereje a nem-cselekvésnek.
Szó nélküli tanítással
s a nem-cselekvés hatalmával
mi sem mérközhet e világban.

44

Rang, vagy élet: melyik főbb?
Kincs, vagy élet: melyik több?
Szerzés, vagy vesztes: melyik túlélhetőbb?
Aki sokat szerzett, sokat vesztett;
aki sokat gyűjt, több kárt szenved.
Aki megelégszik, kudarc nem éri,
aki megtorpan, veszély nem éri,
a maradandóságot éli.

45

A tökéletes: akár a tökéletlen.
Működése véghetetlen.
A teljesség: akár az üresség.
Működése mérhetetlen.
Az egyenes, mint a görbe,
a szellemes, mint a dőre,
az ékes szó, mint a dadogó.
A mozgás a fagyot legyőzi,
a nyugvás a hevet legyőzi,
a béke a rendet megőrzi.

46

Mikor az ég alatt létezik az *út*:
a lovak megtrágyázzák a földet;
mikor az ég alatt hiányzik az *út*:
a mezőn harci ménnek legelnek.
Nincs nagyobb csapás,
mint az eleget nem ismerni,
se nagyobb veszély,
mint szerzésre törekedni.
Ezért:
aki az eléggel megelégszik,
elégedettnek kell nevezni.

47

Nem lép ki az ajtón
és világot megismer,
nem néz ki az ablakon
és égi *út*-at megismer;
mennél messzebb megy,
annál kevesebbet ismer.
Ezért a bölcs
nem jár, hanem megismer,
nem néz, hanem megnevez,
nem cselekszik, hanem végbevisz.

48

A tanuló gyarapszik naponta;
az *út*-on járó csökken naponta.
Csökkenés, tovább-csökkenés:
eredménye a *nem-cselekvés*.
Mindent végbevisz a *nem-cselekvés*.
A világot tétlen tartja kézben.
Aki tevékeny,
a világot nem tartja kézben.

49

A bölcsnek nincs önnön szíve.
Szíve a nép valahány szíve.
Jó a jókhoz
és jó a gonoszokhoz:
ez az *erény* jósága.
Hisz az igazaknak
és hisz a hazugoknak:
ez az *erény* bizalma.
A bölcs az ég alatt békében lakik,
megjegyzí az emberek mondásait,
s úgy nézi a népet, mint gyermekeit.

50

Megszületnek és elpusztulnak.
Az élet felé megy tíz közül három,
a halál felé megy tíz közül három,
és meghal tettei miatt
megint tíz közül három.
Miért?
Mert nem lesznek úrrá az élet-vágyon.
Aki úrrá lesz az élet-vágyon,
orrszarvútól, tigristól nem fél,
sem harcban a fegyveres katonától.

Az orrszarvú nem döfi beléje szarvát,
a tigris nem vágja beléje karmát,
nem sebzi meg a katona kardja.
Miért?
Mert a halálnak nincs rajta hatalma.

51

Az *út* szül,
az *erény* táplál,
a lény alakot-ölt,
az alak beteljesít.
Ezért minden
becsüli az *út*-at és az *erény*-t.
Az *út* méltó a tiszteletre,
az *erény* méltó a szeretetre,
mert nem osztanak parancsot,
s mennek természetes rendet követve.
Az *út* szül,
az *erény* táplál,
dajkál, nevel,
csiszol, érlel,
ápol, őriz.
Alkot, de nem birtokol,
teremt, de nem kérkedik,
mindennél öregebb, mégsem oszt parancsot:
legmélyebb jónak méltán nevezik.

52

Az ég alatt mindennek eredete
az ég-alattiak anyja.
Aki eléri az anyát,
megismeri a gyermekeit;
s ha megismeri a gyermekeit,
újra említi az anyát.
Élete végéig nem éri veszély.
Aki betömi oduját,
bezárja kapuját:
élete végéig nyűg nélkül él.
De ha kinyitja kapuját,
magára-veszi minden baját:
élete végéig gondban él.
Aki a parányit meglátja: éles-szemű;
aki gyengeségét megőrzi: hatalmas-életű.
Aki tiszta fény,
s a világosságához folyton visszatér,
nem éri veszély:
az állandóságban él.

53

Ha van igaz tudásom:
a nagy *út*-at járom,
s csak attól félek, hogy letérek.
A nagy *út* sima,
de az embereket vonzzák az ösvények.
Ha pompás a palota:
a szántóföldek begyepesülnek,
a magtárak kiürülnek.
Dísz-köntösben járnak,
éles kardokat hordoznak,
étellel-itallal be nem telnek,
fölösleges javakat halmoznak:
rablás, dicsekvés a neve.
Nem ez az *út*-nak szelleme.

54

A talpraesettet fel nem borítják,
a jól fogódzót le nem taszítják.
Fiak, unokák áldoznak néki.
Aki az *út*-at fejleszti magában,
abban valódi az *erény*;
aki fejleszti a családban,
abban bőséges az *erény*;
aki fejleszti a falujában,
abban kiváló az *erény*;
aki fejleszti az országban,
abban virágzó az *erény*;
aki fejleszti az ég alatt,
abban teljes az *erény*.
Magunkban megismerjük a többit,
egy családban a többit,
egy faluban a többit,
egy országban a többit,
az ég alatt a többit.
Honnan ismerem én az ég-alattit?
A kevés által valamennyit.

55

Aki a nagy *erény*-t magában hordja,
akár az újszülött gyerek.
Mérges rovar, kígyó nem csípi meg,
nem támadnak rá a vadállatok,
nem ragadják el a sasok.
Csontja gyenge, izma lágy,

fogása mégis szilárd;
nem ismeri hím s nő egyesülését,
mégis életet ad,
mert tiszta teljesen;
kiált s be nem reked,
mert összhangzó tökéletesen.
Az összhang tudása: állandóság.
Az állandóság tudása: világosság.
Az élet gazdagítása: vigasság.
A szellem feszülése a szívben: makacsság.
Olykor a lények már ifjan vének:
ellene szegülnek az *út* rendjének,
s ha így van: korán sírba térnek.

56

A tudó nem beszél,
a nem-tudó beszél.
Aki betömi oduját,
bezárja kapuját,
élet tompítja,
görcseit oldja,
fényét fakítja,
elvegyül porba:
él a rejtettel azonosulva.
Nem rokonítható,
nem ócsárolható,
nem jutalmazható,
nem károsítható,
nem magasítható,
nem alacsonyítható,
csupán becsülnivaló.

57

Egyenesség vezérli az országot,
csak a háború kíván ravaszságot.
Tétlenség hódítja meg a világot.
Mindezt honnan tudom?
Íme:
"Mikor az országban sok a hívság,
szaporodnak a nyomorúságok;
mikor a népnek fegyvere éles,
sokasodnak a lázadások;
mikor sok az ügyes mester,
gyarapodnak a ritkaságok;
mikor sok a parancs, a törvény,
sűrűsödnek a tolvajok, betyárok."
Ezért így szól a böles:
"Ha nem cselekszem, megnyugszik a nép,

ha békés vagyok, megjavul a nép,
ha nem háborgok, gazdagszik a nép,
ha igényem nincsen, egyszerű a nép."

58

Mikor nyugalmas a kormányzat:
egyszerű a nép, nem lázad.
Mikor tevékeny a kormányzat:
a népre nyomorúság támad.
Bajból szerencse így fakad
és a szerencséből gyalázat:
ki ismeri, hol a határ?
Jönnek és mennek, meg nem állnak.
Az egyenesség ravaszágba átcsap,
a jó váratlan rosszra válhat:
az ember tévelyeg és mily régóta már!
Ezért a bölcs
egyenes és mást meg nem rövidít,
önzetlen és mást meg nem károsít,
igaz és semmit meg nem hamisít,
fény, de nem vakít.

59

Az emberek kormányzására s az ég szolgálatára
legfőbb: a mérték.
Csakis a mérték,
melyhez korán kell kelni.
Amit korán kell gondozni: ez az *erény* gazdagsága.
A gazdag *erény* győzhetetlen,
s a győzhetetlenek gátja nincsen.
Ha gátja nincsen: uralkodni tud.
Az uralkodás anyja megmaradni tud.
Így nevezik:
mély, erős, gyökér,
örök, igaz *út*.

60

Nagy birodalom vezetése,
mint apró halakból eledel sütése.
Míg az *út*-on járnak az emberek,
nem művelnek csodát a szellemek.
S ha nem művelnek csodát a szellemek,
nem háborítódnak az emberek.
S ha szellemektől nem jön ártalom,
a fejedelemtől sem ér bántalom:
mikor ezek ketten vesztég maradnak,
erényeik összefonódnak.

61

Nagy birodalom: síksági folyam,
a középső az ég alatt,
nősténye az ég-alattinak.
A nő békével győzi le a hímet,
békésen alája-gubbad.
A nagy birodalom gubbadjon a kisebbik alá,
így szerezzon bizalmat;
a kis országok alacsonyabbak,
így szerezznek bizalmat.
Vagy a legubbadás szerezzon bizalmat,
vagy hogy alacsonyabbak.
A nagy birodalom mást se kívánjon:
egyesítsen és tápláljon;
a kis ország mást se kívánjon:
csatlakozzék és szolgáljon.
Teljék be mindkettő rendeltetése:
a nagy gubbadjon a kicsinyek elébe.

62

Az *út* mindenek legmélyebb alapja,
jók hatalma,
bűnösök oltalma.
Nyájas szóból kel a tisztelet,
jó példa megnyeri az embereket.
A bűnös az emberek közül
mért kivetett?
Hisz miatta trónol a Menny Fia,
érte buzgólkodik a Három Öreg.
Hiába hordanak drágaköveket
s hajtanak négylovas dísz-szekeret:
inkább nyugton az *út*-at követnék.
Hajdanában
az *út*-at mért követték?
Mert
akkor az *út*-at el nem tévesztették,
a bűnöket megbocsátották.
Az ég alatt ez a tisztesség.

63

Tégy tett nélkül,
intézz intézkedés nélkül,
ízesíts íz nélkül.
A nagy: csupa kicsiny; a sok: csupa kevés.
Gyűlöletre feleljen megbecsülés.

A nehéz legyőzése könnyűvel indul.
A nagy meglepetése kicsinnyel indul.
A nehézség az ég alatt
a könnyűn alapszik,
s a nagyság az ég alatt
a kicsinyből gyarapszik.
Ezért a bölcs
nem cselekszik nagyot,
így teljesít nagyot.
Nem érdemelsz bizalmat,
ha túl-sokat ígérsz.
Ahol sok a könnyű,
ott sok a nehéz.
Ezért a bölcs
nem kerüli a dolgok nehezét,
az erőlködés mégse veti szét.

64

A nyugvót megőrizni könnyű,
a keletkezőt formálni könnyű,
a gyengét összetörni könnyű,
a kicsinyeket szétszórni könnyű,
a leendővel kezdeni könnyű,
békében rendet tartani könnyű.
Terebélyes fa
hajszal-gyökérből fejlődik,
kilenc-emeletes torony
kupac földből emelkedik,
ezer-mérföldes utazás
egyetlen lépéssel kezdődik.
A cselekvő elbukik,
a szorongató veszít.
Ezért a bölcs
nem cselekszik és nem bukik,
nem szorongat és nem veszít.
Aki nagy-hamar eredményt akar,
övé a kudarc;
de aki előre gondol a végére,
nem éri kudarc.
Ezért a bölcs
vágyik a vágytalanságra,
nem sóvárog ritkaságra,
csak a tudatlantól tanul,
csak a közös *út*-on vonul,
a természetes rendet követi
s erőszakkal meg nem töri.

65

Hajdan, akik az *út*-on jártak,
nem adtak tudást a népnek,
ápolták az együgyűséget.
Nehéz vezetni a népet,
ha már az együgyűségből kilépett.
Ezért
az ország tudással kormányzása:
az ország kirablása;
együgyűséggel kormányzása:
az ország boldogsága.
Aki e két szabályt ismeri: példás.
Aki ismeri a példát:
legmélyebben erényes.
Az *erény* messzi, mély,
s mindennek ellentétes.
A nagy elégedettség általa él.

66

A folyam s a tenger
minden völgyi patak királya;
mert alacsonyabb az ágya,
ezért minden völgyi patak királya.
Ezért a bölcs,
ha a nép felett akar állni,
a népnél lejjebb álljon;
ha a nép előtt akar járni,
az egész nép mögött járjon.
Ezért a bölcs
felül áll, de terhét nem nyögik,
elől jár, de mégse gyűlölik.
Ezért
az ég-alattiak
felemelik örömmel:
nem küzd,
ezáltal győzhetetlen.

67

Nagy, az én *út*-am, tudja egész világ,
s nem apad soha:
mert végtelen,
azért nem apad soha.
Hogyha fogyna,
az időben már elfogyott volna.
Három kincsemhez ragaszkodom:
első a *szeretet*,
második a *mérték*

harmadik a *tartózkodás*.
Szeretek, ezért bátor vagyok,
mérték által hatalmas vagyok,
visszavonulok, hát vezető vagyok.
Manapság
szeretet nélkül merészkednek,
mérték nélkül vezérkednek,
tartózkodás nélkül hatalmaskodnak:
ezért elpusztulnak.
Aki tapintattal vezet hadat,
győzelmet arat;
a szeretettel védekező legyőzhetetlen.
A természet fegyverezi
s a szeretet védelmezi.

68

A jó hadvezér nem harcias,
a jó harcos nem haragos,
a győzni-tudó nem támad,
a vezetni-tudó alázatos:
ez a nem-küzdő *erény*,
az irányító erő,
a természet szolgálata,
az ősi vezető.

69

Egy bölcs hadvezér azt mondotta:
"Mint a vendég, nem mint a gazda:
nem vonulok hüvelyknyit előre,
inkább egy lábnyit vissza."
Ez a tétlen cselekvés,
az erőszak nélküli siker,
az ellenség nélküli háború,
a fegyvertelen győzelem.
Harcban az ellenség ócsárlása
megsérti az *út*-at;
ha két hadsereg összecsap,
a kíméletesebb győzelmet arat.

70

Szavamat megérteni könnyű,
és megfogadni könnyű.
Mégse bírják megérteni,
se megfogadni.
A szavaknak ősapjuk van,
a tetteknek királyuk van:
ezt nem értik az emberek,

és engem ezért nem értenek.
Ha vannak, kik megértene:
ez az én gazdagságom.
Ezért a bölcs
drágakövet hord darócruhában.

71

Tudni a nem-tudást, ez a legbölcsebb.
Aki nem tudja nem-tudását, szenved.
Aki megszabadul a szenvedéstől,
nem szenved.
A bölcs nem szenved,
mert megszabadult a szenvedéstől,
ezért nem szenved.

72

Ha a nép nem fél a hatalomtól,
a hatalom akkor tökéletes.
Ne szorítsátok ki hajlékaiból,
ne rontsátok meg az életet.
Ha nem nyomjátok el a népet,
nem fog megvetni titeket.
Ezért a bölcs
ismeri magát, de nem ismerteti,
szereti magát, de nem szereteti,
neki nem a távoli kell, hanem a közeli.

73

A bátor vakmerő halála gyászos,
a bátor nem-merő élni tud.
Kétfajta bátorság:
egyik hasznos, másik káros.
Amazt a természet mért nem szívleli,
ki bírja megérteni?
A bölcsnek is homályos.
Az égi *út*
nem harcol, mégis győzni tud,
nem szól, mégis válaszol,
nem hív, mégis sereget gyűjt,
tétlen, mégis irányít.
A természet hálója hatalmas:
bár ritka-szövésű, rajt át nem hatolhatsz.

74

Ha a nép nem fél a haláltól,
ki rémíthetné a halállal?

Aki akarja, hogy a nép rettegjen a haláltól,
s azt hiszi, ez a jó:
megfogni, megölni való.
Ki mer?
A halált örök erő intézi,
s aki a gyilkolást helyette végzi,
mintha elfoglalná az ácsmester helyét:
aki az ácsmester helyett hasogat,
gyakran megsebzí kezét.

75

Miért éheznek a nép?
Mert az urak adóval nyomják,
azért éheznek a nép.

Miért makacskodik a nép?
Mert az urak folyvást tevékenyek,
azért makacskodik a nép.

Miért hullik-pusztul a nép?
Mert az urak az élethez ragadnak,
azért hullik-pusztul a nép.

Aki nem becsüli saját életét,
valóban az becsüli életét.

76

A csecsemő: puha, gyenge,
a haldokló: kemény, erős.
A sarjadzó fű és fa: lágy, erőtlenség,
a korhadó: szívós, erős.
A kemény és erős: pusztuló,
a puha és gyenge: fakadó.
Elvész a fényes hadsereg.
A felnőtt fatörzs megreped.
A kemény, erős: alámerül,
a puha, gyenge: felülkerül.

77

Az égi út,
mint az íj kifeszített íve,
a magasat lenyomja,
az alacsonyat felvonja,
a fölöslegeset elveszi,
a szükségeset megadja.
Az égi út
a fölöslegeset elveszi,

a szükségeset megadja;
nem így az emberi ösvény:
a szükségeset elveszi,
a fölöslegeset növeli.
Ki bírná a fölösleget a világba önteni?
Aki az *út*-at ismeri.
Ezért a bölcs
alkot, de művét nem birtokolja,
cselekszik, de nem ragaszkodik,
bölcességét nem fitogtatja.

78

Nincs lágyabb, mint a víz,
mégis a köveket kivájja:
nincs külön nála.
A gyenge legyőzi az erőset,
a lágy a keményet:
az ég alatt mindenki tudja,
még sincs, aki valóban felfogja.
Ezért a bölcs azt mondja:
"Aki az ország szégyenét veszi magára,
az lesz az ország királya;
aki az ország nyomorát veszi magára,
az lesz a világ királya."
Az igaz szó: mint önmaga fonákja.

79

Mikor a harag elapad,
emléke mégis megmarad.
Csak a töretlen béke jó.
Ezért a bölcs
megesküszik,
hogy sohasem vádaskodik.
Az erényesek az esküt tartják,
az erénytelenek sutba dobják.
Az égi *út*-nak nincs sógora-komája,
mindig a jámborokat szolgálja.

80

Legyen az ország kicsiny, s a nép kevés:
bármily sok szerszám volna,
ne éljenek vele;
az emberek halálukig
ne bolyongjanak messzire;
ha volnának hajók, kocsik,
senki se utazzék;
ha volnának vérték, kardok,

senki se hadakozzék;
írás helyett az emberek
fücsomókat kötözzenek;
legyen édes az ételük,
legyen ékes a ruhájuk,
legyen békés a lakásuk,
legyen boldog a szokásuk;
és ha átlátanak a szomszéd országba,
és áthallatszik
a kakasok kukorékolása, a kutyák ugatása:
úgy ériék el a vénséget, halált,
hogy sose jártak odaát.

81

Nem szép az őszinte szó,
nem őszinte a szép szó.
Nem ékes-szavú a jó.
Az ékes-szavú nem jó.
A tudó nem beszél,
a nem-tudó beszél.
A bölcs nem gyűjt,
mindent az emberekért tesz
és néki is jut;
mindent az embereknek ad
és néki is jut.
A természet *út*-ja
segít, nem sarcol.
A bölcs ember *út*-ja
használ, nem harcol.